

**Ύλη για τις Κατατακτήριες εξετάσεις
για κατάταξη στην Α΄ Λυκείου
για το μάθημα
Ελληνική παραδοσιακή μουσική**

Ο μαθητής καλείται να επιλέξει έναν ύμνο από κάθε ήχο της Βυζαντινής μουσικής και να ψάλλει τον ύμνο σε παραλλαγή.

Οι ήχοι στους οποίους θα εξετασθεί, είναι ο ήχος πλάγιος του τετάρτου και πλάγιος του πρώτου.

Στη συνέχεια θα πρέπει να απαντήσει σε ερωτήσεις σχετικές με τη θεωρία των ήχων στους οποίους εξετάζεται.

Ακολουθούν ενδεικτικά μουσικά κείμενα καθώς και η αντίστοιχη θεωρία τους.

Ἦχος πλάγιος του τετάρτου

Α γι ω Πνευ μα τι το ζήντα παν τα φως εκ φω
το ος θε ος με γας συν Πα τρι υ μιν ο μεν αυ
το ο και τω Λο γω

Ἀντίφωνον Β΄.

Η καρ δι α μη τω φο βω σε σχε πε σθη
τα πει νο φρο νη σι σα μη υ ψω θει ει σα α πο
πε ση εκ σε σ πα νοι κτιρ μον

Ε πι τον Κυ ρι ον ο ε σχη κως ελ πι ι θα σ δει σει
το ο τε ο ο τε πυ ρι τα πα αν τα χρι νει ει και κο λα σει

Δόξα και νυν.

Α γι ω Πνευ μα τι πας τις θει ος βλε πει και
προ λε ε γει τε ρα τω ρ γει ει υ ψι ι σα εν τρι σιν ε
να θε ον μελ πων ει γαρ και τρι λαμ πει μο να ρ χει το
θε ον

Ἀντίφωνον Γ΄.

Ε κε κρα ξη σαι Κυ ρι ε προσχε σ κλι νον μοι το
σ ος σ ο βο ω ων τι και κα θα ρον πρι ν α ρ ης με α
πο των εν θεν δε

38. ΗΧΟΣ ΠΛΑΓΙΟΣ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ

Ὁ Πλάγιος Τέταρτος ἦχος ἀνήκει στό Διατονικό γένος καί χρησιμοποιεῖ τή Διατονική κλίμακα.

Ἀπήχημα: $\overset{\vee}{\sigma\lambda}$ $\overset{\smile}{\kappa\epsilon}$

Ἀρκτικές μαρτυρίες

– Ἦχος $\overset{\lambda}{\pi}$ $\overset{\delta\lambda}{\iota}$ Νη

– Γιά τό τετράχορδο σύστημα

Ἦχος $\overset{\lambda}{\pi}$ $\overset{\delta\lambda}{\iota}$ Νη $\overset{\smile}{\nu\epsilon}$ (βάση ὁ Γα σάν Νη).

Φθορές

Χρησιμοποιεῖ τίς Διατονικές, κυρίως ὁμως τοῦ φθόγγου Νη

Δεσπόμενες φθόγγοι

Σ' ὅλα τά μέλη ἔχει τούς φθόγγους Νη, Βου, Δι.

Καταλήξεις

Σ' ὅλα τά μέλη ἔχει ἀτελεῖς στούς Νη, Βου, Δι, ἐντελεῖς καί τελικές στό Νη καί κατά τριφωνία στό Δι, ἐντελεῖς καί τελικές στό Γα.

Ἐλξεις

Ὁ Φθόγγος Ζω ἔλκεται πρὸς τά πάνω ὅταν πλησιάζει στό Νη καί πρὸς τά κάτω ὅταν κατεβαίνει πρὸς τό Δι.

Γιά νά βροῦμε τόν Πλάγιο Τέταρτο ἦχο ἀπαγγέλουμε πρὶν ἀπό τήν ἀρχή τῆς μελωδίας τούς φθόγγους:

$\overset{\vee}{\sigma\lambda}$ $\overset{\smile}{\kappa\epsilon}$ $\overset{\smile}{\nu\epsilon}$ $\overset{\smile}{\rho\alpha}$ $\overset{\smile}{\beta\upsilon}$ $\overset{\smile}{\pi\alpha}$ $\overset{\smile}{\nu\eta}$ $\overset{\vee}{\sigma\lambda}$ ἦ $\overset{\smile}{\kappa\epsilon}$ $\overset{\smile}{\nu\epsilon}$ $\overset{\smile}{\rho\alpha}$ $\overset{\smile}{\beta\upsilon}$ $\overset{\vee}{\sigma\lambda}$
 Νη Δι Γα Βου Πα Νη Νη Βου Πα Νη

ΗΧΟΣ ΠΛΑΓΙΟΣ Α'

Τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας.

λι
π ῥ̣ Κε.

Κυριε εεξεκραξα προς σε ει σα χυ σο ον
 μη ει σα χυ σο ον μη Κυριε ῥ̣ Κυριε εεξεκραξα
 προς σε ει σα χυ σο ον μη ῥ̣ προσχεσ τη φω νη της δε η
 σε ω ως μη ῥ̣ εν τω κε κρα γε γαι με προς σε ει σα
 χυ σο ον μη Κυριε εε

Κα τευ θυγ θη τω η προ σευ χη η μη ῥ̣ ως θυ μι α
 μα ε νω πι ον σε ῥ̣ ε παρσις των χει ρω ων μη θυ
 σι α ε σπερι νη ει σα χυ σο ον μη Κυριε εε

Εἰς τὸν Ὄρθρον.

χ
ῥ̣ χ

Θεος Κυριος και ε πε φα νεν η μιν ευ λο γη με
 νος ο ερ χο μενος εν ο νο μα τι Κυριε ι ι ι ι ῥ̣
 Θεος Κυριος και ε πε φα νεν η μιν ῥ̣ ευ λο γη
 με νος ο ερ χο μενος εν ο νο μα τι Κυριε ι ι ι ι

35. ΗΧΟΣ ΠΛΑΓΙΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ

Ὁ Πλάγιος Πρῶτος ἦχος ἀνήκει στό Διατονικό γένος καί χρησιμοποιοῖ τή Διατονική κλίμακα τοῦ Πρώτου ἦχου.

Ἀπήχημα

– Στό Εἰρμολογικό μέλος: $\overset{\varphi}{\underset{\alpha}{\times}} \overset{\sim}{\underline{\lambda\epsilon}}$

– Στό Στιχηραρικό καί Παπαδικό μέλος: $\overset{\pi}{\underset{\eta}{\varphi}} \overset{\sim}{\underline{\lambda\epsilon}}$

Ἀρκτικές μαρτυρίες:

Στό Εἰρμολογικό μέλος: Ἦχος $\overset{\lambda}{\underset{\pi}{\alpha}} \overset{\sim}{\underline{\varphi\epsilon}}$

– Στό Στιχηραρικό καί Παπαδικό μέλος: $\overset{\lambda}{\underset{\pi}{\alpha}} \overset{\sim}{\underline{\varphi\epsilon}}$

Φθορές

Χρησιμοποιοῖ τίς Διατονικές, κυρίως ὁμως τοῦ Πα φ καί τοῦ Κε

Δεσπόζοντες φθόγγοι

– Τό Εἰρμολογικό μέλος ἔχει τούς Κε, Νη.

– Τό Στιχηραρικό μέλος καί τό Παπαδικό τους Πα, Δι, Κε.

Καταλήξεις

– Τό Εἰρμολογικό ἔχει ἀτελεῖς στό Νη. Ἐντελεῖς καί τελικές στόν Κε.

- Τό Στιχηραρικό μέλος ἔχει ἀτελεῖς στούς Δι, Κε, ἐντελεῖς στόν Πα καί τελικές στό Δι.
- Τό Παπαδικό ἔχει ἀτελεῖς στούς Δι, Κε καί τελικές στόν Πα.

Ἑλξεις

- Στό Εἰρμολογικό μέλος ὁ Γα ἔλκεται πρὸς τὰ πάνω, ὅταν ἡ μελωδία φθάνει μέχρις αὐτόν, ἐνῶ ὁ φθόγγος Ζω εἶναι φυσικός.
- Στό Στιχηραρικό, καί Παπαδικό μέλος ἰσχύει ὅ,τι στόν Πρῶτο ἦχο.

Γιά νά βροῦμε τόν Πλάγιο Πρῶτο ἦχο ἀπαγγέλουμε πρὶν ἀπὸ τή μελωδία τούς φθόγγους:

- Στό Εἰρμολογικό: $\overset{\cdot}{\underset{\cdot}{\text{q}}}$ $\overset{\cdot}{\text{Δι}}$ $\overset{\cdot}{\text{Κε}}$ $\overset{\cdot}{\underset{\cdot}{\text{q}}}$

- Στό Στιχηραρικό καί Παπαδικό μέλος:

$\overset{\cdot}{\underset{\cdot}{\text{q}}}$ $\overset{\cdot}{\text{Πα}}$ $\overset{\cdot}{\text{Κε}}$ $\overset{\cdot}{\text{Δι}}$ $\overset{\cdot}{\text{Γα}}$ $\overset{\cdot}{\text{Βου}}$ $\overset{\cdot}{\text{Πα}}$ $\overset{\cdot}{\underset{\cdot}{\text{q}}}$